

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K uporabi §-a 30 št. 1 in 4 izpodbojnega zakona. — Ni dovolj, da navedbe tožnikove ne zadoščajo za dokaz, da je dolžnik imel namen prikrajšati upnika, nego tožena stran mora dokazati dejstva, ki izključujejo tak namen.

Kmetski sin A se je priznal glasom sodne poravnave z dne 13. januarja 1910 za nezakonskega očeta ter se zavezal plačevati za otrokovo izrejo mesečne alimente in povrniti sodne stroške. Ker te obveze ni izpolnil, se je postopalo zoper njega izvršilnim potom, a izvršba ni imela uspeha. Alimentacijska terjatev je bila vsled tega neizterljiva, ker se je A znebil svojega edinega premoženja, prodavši svoje zemljišče s skupno pogodbo 24. febr. 1909, nekoliko dni pred rojstvom nezakonskega otroka svoji Materi B za kupnino 300 K, dasi je bil sam kupil posestvo l. 1906 za 600 K. Iz tega je izvajal varuh nedol. nezakonskega otroka, da je bila kupna pogodba med A-om in njegovo materjo B sklenjena v namenu, prikrajšati nezakonskega otroka v njegovi pravici do alimentov, češ, B je ob času kupčije vedela za intimno razmerje svojega sina z nezakonsko materjo in za njen porod, ker je celo svojemu sinu to razmerje, ozir. zakon z njo branila. Vsled tega je tožil mater B, naj se spozna, da je z njo sklenjena kupna pogodba pravno neveljavna napram nezakonskemu otroku, kar se tiče njegovega zahtevka glede plačila alimentov in povračila stroškov, in da je toženka dolžna dovoliti izvršbo na posestvo v svrhu izterjanja.

Toženka B je pa trdila, da je njen sin sklenil kupno pogodbo le radi tega, ker je bil tedaj pri vojaki in se je bilo bati vojske z Balkanom; v strahu, da umre, je sklenil A ono kupčijo in določil nižjo kupno ceno le radi tega, ker je bil prejel svoječasno od svojih roditeljev denar za pot v Ameriko.

Prvi sodnik je zavrnil tožbo iz teh razlogov:

Prvi pogoj izpodbojne tožbe, t. j. namen dolžnikov, prikrajšati svojega upnika z namišljeno pogodbo, v tem slučaju ni izpolnjen. Ta namen mora dokazati tožnik, dočim ima toženka dokazati, da o tem namenu dolžnika A-a, svojega sopogodnika, ni ničesar vedela.

Nasproti tožnikovim domnevam, zajetim iz nekaterih sumnih okolnosti, stoje v tem slučaju okolnosti, ki pričajo ugodno za toženko in ovračajo tožnikove trditve. A je bil n. pr. v času izpodbijane kupčije vojak, vzel si je dopust in med tem dopustom, februarja l. 1909 je sklenil izpodbijano opravilo. Od toženke in od priče A zatrjevane okolnosti, da je A tako ravnal iz strahu pred grozečo vojsko in pa da bi uredil svoje stvari za slučaj, če bi padel, zadobivajo verjetnost po notornem dejstvu, da je meseca februarja 1909 vojska med Avstrijo in Srbijo v resnici grozila in da je bil del armade mobilizovan. Težko je verjeti, da bi se bile te okolnosti le po naključju sestale. Ako bi bil hotel A svoje nezakonsko dete v istini prikrajšati, je imel za to v dobi devetmesečne nosečnosti nezakonske matere dovolj časa, istotako celo po rojstvu otroka, predno je bilo gotovo, da se hoče nezakonska mati držati njega kakor očeta, ker sprva je bil splošno označen za nezakonskega očeta nekdo drugi.

Iz razmeroma nizke cene same na sebi, še ni moči izvajati nepošten namen, da se hoče prikrajšati upnike, ker sta si bila A in njegova mati dobra in sta se tudi denarno podpirala, kar je dokazano.

Ob času kupčije je imel A precejšno vsoto od roditeljev. Končno ni nič izvanrednega, da se pri pogodbah med sorodniki določa v pisni pogodbi kar najnižja kupna cena, običajno z ozirom na prenosne pristojbine.

Nobena količkej važna okolnost ni bila izločena iz dokazovanja, a vzlic temu ni v celem obširnem dokaznem materijalu niti ene okolnosti, ki bi dokazovala, da je A sklenil kupčijo z namenom, prikrajšati svojega upnika (tožnika). Ker pa ni dokazan niti ta namen A-ov, odpada tudi razmotranje vprašanja, ali je toženka o tem namenu vedela ali ne. Tožbeni zahtevek je bilo torej, ker je neutemeljen, zavriniti.

Prizivno sodišče je to sodbo potrdilo s temi-le r a z - l o g i:

Prizivno sodišče se sicer ne strinja z nazorom prvega sodnika, da mora tožnik v slučaju §-a 30 št. 4 izpodboj zak. dokazati dolžnikov namen, da hoče prikrajšati svojega upnika, temveč je mnenja, da je stvar toženke dokazati, da za ta namen ni vedela. Ker je pa prvi sodnik smatral za dokazano, da dolžnik takega namena sploh imel ni, torej tudi toženka zanj ni mogla vedeti, ker je to »implícite« v dokazani ugotovitvi obsežno.

Ta ugotovitev prvega sodnika je tudi po mnenju druge instance vsled dokaznega postopanja pravilna. Okolnosti, ki jih prizivatelj navaja in o katerih sodnik ni dopustil ponujenih dokazov, so tako netačne in brezpomembne, da nimajo nobene važnosti za presojo namena ali vednosti o tem namenu. Vsled tega jih tudi druga instanca ni dopustila, in je formalno vezana na ugotovitev prvega sodnika, da dolžnik ni nameraval prikrajšati tožnika in »implicito«, da toženka za tako namero ni vedela.

Ob tej ugotovitvi je sodba prvega sodnika tudi pravno pravilna, kajti o kakem neodplatnem pravnem opravilu ne more biti v tem sporu govora, če bi tudi resnična cena posestva bila višja, nego je kupnina ne glede na to, da se tožbeni petit ne zлага z izpodbojnim razlogom §-a 30 št. 1 l. c.

Vrhovno sodišče je pa z odločbo 26. septembra 1911 o. št. Rv III 307/11 ugodilo reviziji tožnika, razveljavilo sodbo prizivne instance ter nakazalo spor na drugo stopinjo, ki naj znova razpravlja in rzsodi.

Razlogi.

Kolikor izpodbija revizija sodbo prizivne instance iz razlogov št. 2 in 4 §-a 503 c. pr. r., ji ni moči odrekati upravičenosti. Priznati je, da je pravna presoja nepravilna bodisi z ozirom na izpodbojni razlog §-a 30 št. 4 izpodboj. zakona, bodisi z ozirom na razlog št. 1 tega zakona, ki se uveljavlja s trditvijo, da gre za neodplatno pravno opravilo.

Kolikor gre predvsem za izpodbojni razlog §-a 30 št. 4 je bilo pravedno sodišče nazora, da ima tožnik dokazati, da je A imel namen prikrajšati upnika. Nato je pa na podlagi dokaznega rezultata ugotovilo, da tak namen dolžnikov ni dokazan in prišlo do zaključka, da vsled tega odpade rešitev vprašanja, je li je toženka vedela za tak dolžnikov namen ali ne.

Če se tudi prizivno sodišče ne strinja z nazorom prvega sodnika o delitvi dokaznega bremena, kar je pravilno, vendar se brez vsega oprijema tozadevnih ugotovitev prvega sodnika, ne da bi jih ocenilo in samostojno presodilo; izjavilo je, da kakor hitro je smatral prvi sodnik za dognano, da dolžnik sploh ni imel namena prikrajšati upnika, tudi toženka o tem ni mogla ničesar vedeti, ker je

baje to »implicite« obseženo v ugotovitvi prvega sodnika, češ, dolžnik onega namena ni imel.

Temu nazoru prizivnega sodišča pa ni moči pritrditi iz teh-le razlogov:

V izpodbojnem sporu zamore tožena stran izpodbiti domnevo, da je dolžnik namerjal prikrajšati upnika, s protidokazom, da jej v času, ko se je sklepala pogodba, ta namen dolžnikov ni bil znan. Ta dokaz more podati ali s tem, če dokaže, da dolžnik takega namena sploh ni imel, ali pa s tem, ko dokaže, da za namen vedela ni. V prvem slučaju je njena dolžnost, da dokaže zanikanje. Glede na to dolžnost ni dovolj, če se smatra za dognano, da po tožeči strani dokazana dejstva ne zadostujejo za ugotovitev, da je imel tožnik namen, prikrajšati upnika, temveč šele tedaj, kadar je gotovo, da je po dejstvih, dokazanih od tožene strani, tak namen izključen.

Ako je torej prvi sodnik vsled pomotnega nazora, da je tožnik dolžan dokazovati, izrekel, da ne more smatrati za dokazano, da je imel dolžnik namen prikrajšati upnika, potem to ni nič drugega, kakor dokazni uspeh v prvem zmislu, t. j. v tem zmislu, da od tožeče strani navedena dejstva ne zadostujejo, da bi se smatral ta namen dokazanim.

Z ozirom na zgorajšnja pravna izvajanja pa se zaradi tega ne sme še zavrniti tožba; za zavrnitev bi bilo treba dokaznega uspeha v tem zmislu, da se je toženi posrečil negativni dokaz, to je, da je v danih okoliščinah dolžnikov namen, prikrajšati svojo upnico, naravnost izključen. Ker sodba ne vsebuje take ugotovitve, temveč samo smatra, da tožnik tega namena ni dokazal, se nazor prizivnega sodišča, da zadostuje po prvi stopnji ugotovljeni dokazni rezultat za zavrnitev tožbe, ne more smatrati pravilnim. Ker ni zgorajšnje ugotovitve, je torej postopanje v bistvu pomanjkljivo in ima tako, kolikor gre za vprašanje, ali je izpodbojni razlog §-a 30 št. 4 l. c., podan, nedostatek, ki je bil v stanu ovirati natančno razjasnitev in temeljito presojo spora.

Kar se tiče izpodbojnega razloga po §-u 30 št. 1 l. c., sodba prve stopnje o tem izrecno sploh ne sodi, dočim izreka prizivno sodišče samo čisto mimogrede na podlagi ugotovitev, ki so navedene zgoraj, da je pravna presoja prvega sodnika tudi v tej smeri pravilna, ker v tem sporu baje ni govora o neodplatni pogodbi, če bi tudi istinita cena zemljišča bila višja kakor kupna cena.

Vendar tudi temu nazoru prizivnega sodišča ni moči pritrditi.

V znislu §-a 30 št. 1 l. c. so izpodbojne tudi pogodbe, ki so deloma odplatne in deloma neodplatne. Treba je torej razmotravati vprašanje, je li izpodbijana pogodba tak »negotium mixtum«. Predvsem je treba ugotoviti vrednost prodane nepremičnine, dalje pa — ker trdi tožnica, da je bila za sporno zemljišče, ko je je pridobil A, plačana kupnina 600 K, v kupni pogodbi, sklenjeni med njim in toženko, pa zahtevana samo kupnina 300 K — ugotoviti, koliko se sklada ta trditev z istino.

V nobeni teh dveh smeri ni ugotovitve, potrebne za rešitev vprašanja, ali gre morebiti za deloma neodplaten dogovor. Tudi na to stran je torej postopanje pomanjkljivo in nesposobno, da bi tvorilo podlago za razsojo.

Bilo je torej reviziji ugoditi in spoznati v zmislu §-a 510 odst. 1 c. pr. r., kakor je uvodoma navedeno.

b) Izkaz, da teče zoper zavezanca neznanega bivališča več tožeb ali izvršb, zadostuje za zavarovalno izvršbo (§ 370 izvrš. r.). Mero-dajna je nevarnost, da predlagatelja drugi upniki prehite.

Zoper v Ameriko odišlega toženca J. K. se je vložilo v kratkem času več tožeb in sicer Cb III 154/4, C III 198/4, C III 200/4 in C III 202/4; izišli sta tudi že sodbi z dne 5. julija 1904 C III 198/4-2 zaradi 201 K 60 h in z dne 2. avgusta 1904 Cb III 151/4-4 zaradi 77 K s. pr. Na podlagi teh dveh sodeb je c. k. r. o k r a j n o s o d i š č e v Ljubljani dovolilo v z a v a r o v a n j e izvršbo s predznambo zastavne pravice na zavezančevo zemljišče in pa z rubežem zavezančevih premičin.

Zaht. upnika sta se v dokaz verojetnosti, da bi se brez teh izvršb obrezuspešilo izterjanje sodno priznane denarne terjatve, pozivala na dejstvo, a) da je zavezanec glasom navedenih štirih tožbenih aktov odšel v Ameriko in je neznanega bivališča, b) da je s tožbami preobložen, c) da je njegovo zemljišče že zelo obremenjeno. Ni se pa navajala nobena tekoča izvršba.

Proti dovoljeni zavarovalni izvršbi je zavezančev srbnik za čin vložil rekurz in sicer glede na različna stališča sodišč, ki zahtevajo več ali manj strogi dokaz nevarnosti.

I. V zadevi zaradi 201 K 60 h je c. k. r. deželno, rekurzno sodišče v Ljubljani s sklepom z dne 9. avgusta 1904 R III 172/4 rekurzu ugodilo ter predlog zaht. upnika na dovolitev izvršbe v zavarovanje terjatve iz sodbe 5. julija 1904 C III 198/4-2 zavrnilo.

Razlogi.

Zahtevajoči upnik se sklicuje na tožbe, ki ležijo pri prvosodnem sodišču Cb III 151/4, C III 198/4, C III 200/4, C III 202/4 v dokaz tega a) da je zavezanec odpotoval v Ameriko, in b) da je s tožbami preobložen, ter c) na zemljiško knjigo v dokaz, da je zavezančevo zemljišče že hudo obremenjeno, ter na podlagi teh navedeb zaključuje, da mu preti nevarnost, da svojo terjatev izgubi, ako z izvršbo ne pohiti, in zato predlaga, naj se mu dovoli izvršba v zavarovanje za čas, ko bo mogel s pravomočno sodbo voditi izvršbo.

Na temelju teh navedeb je prvo sodišče predlogu ugodilo. Rekurzno sodišče pa ne more pritrjevati mnenju prvega sodišča.

Izvršba v zavarovanje se tukaj zahteva edino le zaradi tega, ker je zavezanec preganjan tudi z drugimi tožbami, vsled česar da preti zahtevajočemu upniku z ozirom na dolžnikovo prezadolženost nevarnost, da svojo terjatev izgubi; dejstvo, da je zavezanec odpotoval v Ameriko, ne pride v poštev, ker se v predlogu samem pripoznava, da je dolžnik svoje premoženje in nepremično premoženje pustil doma; tega, da bi pretila kaka nevarnost, ker se znabiti spravlja dolžnikovo premoženje v stran, tako da bi se pozneje ne moglo zaseči, se niti ne trdi.

Dejstvo, da je proti dolžniku naperjenih več tožb in da je njegovo premoženje preobremenjeno, še samo na sebi nikakor ne zadostuje, da bi se radi tega moglo v zmislu §-a 370 izvrš. r. upravičeno zahtevati izvršbo v zavarovanje; kajti zakon ne more imeti namena, da bi dajal prednost upnikom, ki imajo na razpolago še nepravomočne naslove pred upniki, ki imajo zase starejše, znabiti še celo pravomočne izvršilne naslove. —

Revizijskemu rekurzu zaht. upnika je c. k. r. vrhovno sodišče na Dunaju z odločbo 11. oktobra 1904 št. 14.923 ugodilo in obnovilo prvosodni sklep.

Razlogi.

Z ozirom na §§ 370 in 78 izvrš. r., 274 c. pr. r. in 180 sodnega poslovnika je zaht. upnik verjetno izkazal nevarnost za svojo terjatev z ozirom na dejstvo, izhajajoče iz sodnih spisov, da je zavezanec po obremenitvi nepremičnega premoženja in preganjan od nadaljnih izvršb (?) odstranil se neznano kam, domnevno v Ameriko, in s tem izkazom je bil zahtevajoči upnik upravičen na podlagi takrat še nepravomočne sodbe 5. julija 1904 C III 198/4 zahtevati izvršbo v zavarovanje svoje terjatve, ker se je bilo očitno ob takem položaju bati, da drugi zavezančevi upniki še pred pravomočnostjo te sodbe zaht. upnika izvršbenim potom pri zavarovanju terjatve — prehité.

II. V zadevi zaradi 77 K je c. kr. deželno, rekurzno sodišče v Ljubljani s sklepom 31. avgusta 1904 R VIII 190/4 rekurzu ugodilo, prvosodni sklep spremenilo in predlog na zavarovanje zavrnilo.

Razlogi.

Prvi sodnik je ugodil predlogu zaht. upnika, to pa pogrešno. Kajti zaht. upnik utemeljuje svoj predlog za izvršbo v varnost s tem, da je sodišču iz raznih tožnih in še tudi iz izvršilnih (?) spisov znano, da je zavezanec tožen in rubljen od vseh strani, in da je zaradi tega, in* tudi ker je zavezanec v zelo slabem gmotnem položaju, velika nevarnost za zaht. upnika, da propade s svojo terjatvijo, če se ne zavaruje takoj na zavezančevo premično in nepremično imetje.

To utemeljevanje sploh ne zadostuje po predpisih §-a 370 izvrš. r., ker ne izvira iz njega, da bi se izterjanje dotične terjatve obzuspeshilo ali izdatno obtežilo, če bi se izvršba v varnost ne dovolila, saj se niti ne trdi, da bi se skušalo zavezančevo imetje prikrivati, odstraniti ali gmotni položaj zavezanca sploh spremeniti.

Pač pa kaže to utemeljevanje, da gre zaht. upniku za to, da bi druge soupnike, ki so svoje terjatve že iztožili in imajo bodisi že pravomočne ali še nepravomočne izvršilne naslove, prehitel v izvršbi in tako soupnikom to učinil, česar se on hoče obvarovati in kar zakon v navedenem določilu namerava izključiti.

Prav to pa kaže jasno, da se § 170 izvrš. r. ni v prid današnjega slučaja ustanovil, in da torej predlog za dovoljenje izvršbe v varnost ni osnovan. —

Revizijskemu rekurzu zaht. upnika je c. k. r. vrhovno sodišče z odločbo 11. aprila 1904 št. 14.923 ugodilo, obnovilo prvosodni sklep in zavezancu naložilo stroške revizijskega rekurza.

Razlogi.

Z ozirom na §§ 370 in 78 izvrš. r., kakor tudi na §§ 269 in 274 c. pr. r. in na § 180 sod. poslovnika je zaht. upnik verjetnost nevarnosti glede svoje terjatve zadostno izkazal s pozivom na izvršilnemu sodišču jasno in iz spisov izhajajoče dejstvo, da se nahaja zavezanec v slabih gmotnih razmerah in je preganjan z izvršbami (?), torej je zaht. upnik bil upravičen na podlagi takrat še nepravomočne sodbe zahtevati zavarovalno izvršbo, ker je očitvidno ob takem položaju bila nevarnost, da drugi upniki zaht. upnika pred pravomočnostjo njegove sodbe izvršbenim potom za njegovo terjatev — prehitete.

Pripis: V zadevi I se zaht. upnik ni skliceval na nikako izvršbo, ampak samo na 4 pravde, v zadevi II bi se moglo navajati izvršbo ad I, kar se pa ni storilo, — vendar govori vrhovna odločba, zlasti tudi v slučaju I o preganjanju po izvršbah, dočim se nižji instanci pozivata samo na neznano bivališče, obremenjeno zemljišče in štiri tožbe.

Nevarnost pri zavarovalni izvršbi je lahko dvojna: 1. nevarnost vsled početja zavezančevega a) doloznega razpolaganja ali b) vsled nedoloznega, vendar upniku škodljivega; 2. nevarnost vsled početja drugih oseb (upnikov), ki zavezanca preganjajo. Poudarja se razloček §-a 370 izvrš. r. nasproti §-u 379 ib., ki dovoljuje začasne odredbe zoper dolžnika iz izrecnih razlogov 1a; in zadostuje za zavarovalno izvršbo zgolj objektivna nevarnost razlogov 1b in 2.

Po Neumannu ne zadostuje nevarnost, da bi sicer drugi upniki, katerih izvršilni naslovi postanejo prej izvršljivi, zavarujočega se zaht. upnika prehiteli, oziroma, da bi ta upnik onih sicer ne mogel prehiteti.

Po našem mnenju obsega paricijski rok »dies iustus« — zato mora dolžnik v tem roku biti neoviran in mora imeti brez pritiska in brez nadaljnih stroškov priložnost, plačati svoj dolg. Samo tak položaj torej, ki jasno kaže, da dolžnik nima volje, skrbi, noče in sploh ne bo izpolnil svoje obveznosti, tudi ne po preteku pari-

cijskega roku, more opravičevati in dovoljevati silo zavarovalne izvršbe. Potemtakem bi bilo početje tretjih oseb, ki niso v stiku z dolžnikovo mudnostjo po paricijskem roku, — za zavarovalno izvršbo ne bistveno, oziroma nezadostno. Nevarnost po §-u 370 izvrš. r. temelji torej v dejstvu, da dolžnik tudi po preteku paricijskega roku terjatve — če tudi le iz malomarnosti — očitno ne bo plačal.

Stališče vrhovnega sodišča. Za dovolitev zavarovalne izvršbe ne zadostujejo:

1. neugodne gmotne razmere, nedostatna plačilna sredstva, izjava nesolvence, preteče preganjanje raznih upnikov, pričakovana otvoritev konkurza. (Odločbe: 22. aprila 1902 št. 5735; 6. maja 1902 št. 6593; 6. maja 1902 št. 6594, Zprávy 1903 str. 202 dd; 19. februarja 1903 št. 2170, Právník 1903; 1. oktobra 1901 št. 13.667 G. U. 1571; 13. novembra 1902 št. 15.231, G. H. 1902/15.) Zlasti ne zadostuje izkaz, da je zoper zavezanca istočasno izšlo več sodeb (o. 6. februarja 1906 št. 1904, Zprávy 1906/4).

2. tudi ne zadostuje izkaz, da se je upniku v pravdi podelila ubožna pravica (o. 30. maja 1899 št. 5394 G. U. 625).

3. enako ne dolžnikova izjava, da se za slučaj izgube v pravdi seli (o. 26. junija 1902 št. 8845 G. U. 1986).

4. istotako ne izkaz, da se je že drugemu upniku dovolila zavarovalna izvršba (o. 27. februarja 1900 št. 2611, Právník 1900, st. 533);

5. ne zadostuje, da zavezanca preganjajo z izvršbami (o. dne 11. aprila 1899 št. 5394, Z. Bl. 1900/1).

Nasprotno zadostuje izkaz:

1. da tečejo zoper zavezanca izvršbe (plenis. sklep 9. junija 1903, pr. st. 194, Slov. Právník 1903 str. 305; o. 9. marca 1906 št. 7551, Slov. Právník 1906/10; o. 13. marca 1906 št. 4110 Ö. R. Z. 1907/1; o. 9. maja 1906 št. 7551, Právník 1906/16);

2. da tečejo izvršbe in zavezanec razen zemljišča, na katerem naj se terjatve zavaruje, nima premoženja (o. 6. junija 1900 št. 7823, G. U. 1023);

3. da upnik pričakuje otvoritev konkurza (o. 19. januarja 1899 št. 437 G. U. 476);

4. da je že predlagan konkurz (o. 26. januarja 1903 št. 2619, Právník 1903 str. 395);

5. da je dolžnikov zastopnik ponujal 35% poravnavo in za slučaj odklonitve pretil s konkurzom (o. 10. decembra 1902 št. 16.703, Právník 1903, str. 426);

6. izkaz stvarne potrebe pokritja zadostuje, dolozno ravnanje zavezančevu ni potrebno (o. 23. aprila 1901 št. 5503, G. U. 1387; o. 14. februarja 1899 št. 2350, G. U. 512; o. 19. januarja 1899 št. 437, G. U. 476);

7. zgoraj priobčeni odločbi.

Dr. Fr. M.

c) Izdajanje vložnih knjižic, na katere se vloge izplačujejo po zmislu §-a 14 hranilničnega regulativa, ni pridržano izključno tistim zavodom, ki delujejo na podlagi hranilničnega regulativa. Kreditnim zadrugam ni odrekati registrskega vpisa, ako naj po svojem štatutu izdajajo take vložne knjižice. Stvar pristojnih upravnih oblastev je, da zabranijo dejansko izdajanje takih vložnih knjižic, predno se za to ni podelila koncesija.

C. kr. deželno trgovsko sodišče v Lj. je zavrnilo predlog, da naj se vpišejo pravila posojilnice v L., registrovane zadruge z omejeno zavezo, v register, ker se naj bi izplačevale vloge na vložne knjižice po zmislu §-a 14 hranil. regulativa z dne 26. septembra 1845.

C. kr. višje dež. sodišče v G. je ugodilo rekurzu te zadruge in razveljavilo odklonitev vpisa iz povedanega razloga; izhajalo je pri tem v bistvu od pravnega nazora, da so vložne knjižice zadruge v istini legitimacijski, ne pa imetniški papirji.

C. kr. vrhovno sodišče je potrdilo odločbo rekurznega sodišča z odločbo z dne 12. septembra 1911 o. št. R VI 241/11.

Razlogi.

Ne gre za to, ali naj se smatra vložne knjižice zadruge, kakor jih ustanavlja § 44 zadr. pravil, za imetniške papirje v zmislu teorije ali za legitimacijske papirje. Bistvo tiči marveč v tem, da ta paragraf daje pravico izdajati vložne knjižice, ki naj dado prezentantu pravico, da dviga posojila prav na tak način, kakor to usta-

navlja § 14 hranil. regulativa za hranilnične vloge, tako da postanejo vloge po svoji gospodarski funkciji docela enake hranilničnim vlogam. Ni zanikati, da takšna odprava razlike med hranilnično vlogo, služečo gospodarskim interesom tistega, ki hrani, in med posojilom, ki ga kdo dá posojilnici proti izdaji knjižice in ki služi interesom kreditojemnika, vzbuja silne pomisleke; s tem bi se utegnili občutno oškodovati tako interesi posojilodavcev, ki menijo, da so napravili vlogo kakor pri kaki hranilnici, stoječi pod državno kontrolo, kakor tudi hranilnice same, ki se jim na ta način dela konkurenca, ki pa ne služi interesom hranilcev. Ali to so uvaževanja gospodarskega in ne zgolj pravnega značaja; samo le-ta pa morejo biti za sodnika merodajna. Pri tem se pa ne sme prezreti, da ni zakonovega določila, ki bi pridržavalo izdajanje vložnih knjižic, na katere se naj izplačuje po zmislu §-a 14 hranilničnega regulativa, takim zavodom, ki delujejo na podlagi tega regulativa; tudi ni moči smatrati, da je izdajanje takih knjižic niti po §-u 878, niti po §-u 879 o. d. z. po sebi nedopustno. Politična uprava sama si je, kakor izhaja iz razpisov c. kr. ministrstva za notranje stvari z dne 7. novemb. 1896 št. 3606 in z dne 26. novembra 1897 št. 25.422, pustila pot odprto, da dovoli v posameznih slučajih drugim zavodom, ki niso hranilnice, izplačevanje vlog po zmislu §-a 14 hranil. regulativa. Ako pa je to možno in ako je normiranje takega izplačilnega načina vsekakor še odvisno od oblastvene koncesije ter ni po zakonu naravnost izključeno, onda ni razloga, da bi se vpis v register odklonil. Stvar zadruga bo pač, da si pridobi morebiti še potrebno koncesijo, stvar pristojnega upravnega oblastva pa, da zabrani izdajanje takih vložnih knjižic, odnosno poslovni obrat na taki podlagi pred podelitvijo koncesije, kakor daje v tem oziru navodilo gori omenjeni razpis z dne 26. novembra 1897 št. 25.422.

Dr. M. D.

